

А. В. ЛУЗАН

Аліна Володимирівна Лузан, здобувач Київського університету права НАН України

ЕФЕКТИВНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ВІНАХІДНИЦТВА ТА ІННОВАЦІЙ – ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ У КРАЩЕ МАЙБУТНЄ

Певні кризові моменти можуть спіткати будь-яку державу світу, як молоду так і ту, що має тисячолітню історію, як з низьким рівнем та показниками життя, так і прогресивну й технологічно розвинену, хоча така вірогідність для останніх значно менша. На даний час світова спільнота переймається проблемами України, держави ще зовсім юної, та «грецьким питанням» – економічною кризою країни, що має видатне історичне минуле. Негаразди в усіх сферах життя, зокрема у ХХ ст., траплялися і в США, Німеччині, Англії, Китаї. Подолати економічні, а відтак соціальні та політичні проблеми цим країнам допомогло саме усвідомлення «локомотивної ролі» винахідництва в державному ринковому сегменті. Так само ставки на інтелектуальний капітал нації, поряд із Китаєм, зробили й інші країни Східної Азії: Сінгапур, Південна Корея, Тайвань, Малайзія, Індонезія, Таїланд. Вживаючи ряд заходів щодо підвищення патентної активності, їм вдалося зробити фінансовий прорив, створити привабливий економічний клімат, вийти на світову арену і вже зараз стати потужними конкурентами для країн Європи у сфері інноваційних досягнень і не тільки.

Ще з початку 1990-х рр., коли Україна проголосила незалежність, і до теперішнього часу поважні науковці, зокрема Г. О. Андрощук, О. П. Орлюк, О. Д. Святоцький, В. Я. Тацій, М. В. Паладій, Ю. Л. Бошицький, Л. М. Аріст, І. В. Отодюк, В. С. Шовкалюк та інші, а також українські винахідники не припиняють намагання достукатися до правлячої еліти із власним баченням проблем у сфері розвитку науки та винахідництва. І ці зусилля не можна назвати марними.

Упродовж останнього десятиліття спостерігається ряд позитивних зрушень:

– Верховна Рада України провела реформи законодавства в сфері інтелектуальної власності, відповідно до міжнародних стандартів, що отримали позитивні відгуки і схвалення з боку ВОІВ, іноземних партнерів та інших суб'єктів міжнародного права.

– За рішенням Кабміну у травні 2000 р. розпочав діяльність Державний департамент інтелектуальної власності (Держдепартамент) (*постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2000 р. № 601*), який здійснював свою діяльність до 2011 року. А у липні 2000 р., після ліквідації Державного патентного відомства України та державного підприємства «Інститут промислової власності», на їх базі розпочало роботу ДП «Український інститут промислової власності» (*наказ Міністерства освіти і науки України від 7 червня 2000 р. № 175*), на даний час – ДП Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент).

– У 2007–2008 рр. активно проводилися парламентські слухання з питань інтелектуальної власності, результати роботи яких були скомпановані та відображені у рішенні Комітету з питань науки і освіти ВРУ «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні» (*протокол № 14 від 16 квітня 2008 р.*).

– Як наслідок, були затверджені Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 рр. (*схвалено рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності, протокол № 11 від 11 березня 2009 р.*) та Програма розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2010–2014 рр. (*схвалено рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності, протокол № 14 від 14 грудня 2009 р.*).

– Також започаткована традиція проведення різноманітних заходів, таких як Всеукраїнські конкурси «Винахід року», «Природа – людина – виробництво – екологія», Всеукраїнські конкурси, олімпіади, конференції для обдарованої молоді тощо.

– Значні зусилля були спрямовані на розробку, впровадження та постійне вдосконалення бази патентно-інформаційних ресурсів (далі – БД) України та іншої патентної інформації, наприклад інформаційно-довідкових систем (далі – ІДС) (*спеціалізована БД «Винаходи (корисні моделі) в Україні», БД колективного користування «Відомості про заявки на винаходи, які прийняті до розгляду», БД «Перспективні винаходи України», БД «Відомості про судові рішення за результатами справ щодо об'єктів інтелектуальної власності», ІДС «Стан діловодства за заявками на винаходи і корисні моделі», ІДС «Міжнародна патентна класифікація. Базовий рівень. Українська версія.(2015.01)», ІДС «Відомості про патенти України на винаходи (корисні моделі), які визнані недійсними, та патенти, які втратили чинність»*).

Та не зважаючи на всі надбання, пріоритет інтелектуального напряму на вищому державному рівні залишається достатньо декларативним, що стало ще більше помітно в останні три роки. Так, він чітко відображений у значній кількості законів, програм, концепцій, проте позбавлений реальної підтримки з боку вищих державних інституцій і перекладений на окремі міністерства та організації без чіткого розподілення повноважень між ними та належного фінансування, що в цілому справляє враження розвитку інтелектуальної власності в нашій країні «не завдяки, а всупереч».

Виходячи з цього, **мета даної роботи** полягає в аналізі діяльності владних інституцій зі створення ефективної державної системи цивільно-правової охорони винаходів та інших об'єктів патентного права в Україні. Для її досягнення пропонується розглянути основні структурні елементи даного процесу (мета, завдання, суб'єкт, об'єкт, предмет) як окремо, так і у їх сукупності та визначити основні шляхи подолання наявних проблем для досягнення позитивного результату.

Як підкреслює В. С. Шовкалюк, причини гальмування інноваційних перетворень полягають не тільки у незадовільному фінансовому забезпеченні інноваційної сфери та невиконанні чинних норм законів України, спрямованих на стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності, а й у відсутності системного й послідовного підходу до державного управління цими сферами. Вирішення даної проблеми він бачає у відбудові чіткої системи державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю¹.

Винахідник П. Мороз також зазначає, що економіка України не сприйнятлива до нових технологічних рішень, що владні структури держави не бачать у винахідництві джерела збагачення країни і ці факти недостатньо усвідомлені, що допоки політичний «розум» держави не усвідомить «ефект упущеної вигоди» і не запустить на максимальну потужність механізм винахідницької діяльності із чітко визначеною стратегією дії, позитивних зрушень годі й чекати².

Саме тому, навіть в умовах складної соціально-політичної ситуації, що склалася за останні два роки, Президент, депутати Верховної Ради, Прем'єр-міністр та члени Уряду України мають сконсолідувати всі зусилля і спрямувати їх не на політичні чвари й конфліктні соціальні проекти, а на реальний і вагомий напрям – всебічну та повноцінну підтримку вітчизняної науки та винахідництва, які *defacto* у найближчому майбутньому зможуть не лише окупити вкладені в них час і кошти, а й значно їх примножити і при цьому сприяти розвитку інших сфер (енергетичної, гірничої, металургійної, аграрної, технічної, оборонної, соціальної тощо) вже не за рахунок юридичних або управлінських змін, а шляхом впровадження в їх роботу власного інтелектуального продукту.

Таким чином, **основна мета їх діяльності має бути чітко сформульованою і полягати у покращенні всіх показників життя українських громадян передусім не за рахунок запозичення іноземних інвестицій, а шляхом створення та впровадження дієвого механізму підтримки національного винахідництва, раціоналізаторства і всього наукового потенціалу.** Адже на даний час, особливо в регіонах, віддалених від центру, дані напрями діяльності потерпають від безлічі об'єктивних та штучно створених негараздів, самостійно подолати які просто нереально. А для досягнення поставленої мети необхідно чітко визначити завдання, проаналізувати сучасний стан правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, зокрема винаходів, та спираючись на досвід іноземних держав і враховуючи напрацювання українських науковців, юристів, економістів, винахідників почати робити конкретні дії для їх вирішення.

Як зазначає М. В. Паладій, «... дуже важливо об'єднати людей єдиною національною ідеєю – стати високорозвиненою країною з високою духовністю та гідним талановитого народу України рівнем життя. Упевнений, ні в кого немає сумнівів, що ми того варті»³.

У 2006–2008 рр. питанням, пов'язаним із державним регулюванням і управлінням у сфері розвитку, правової охорони й захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні приділялася достатня увага. Цей період можна вважати найбільш вдалим та продуктивним за останнє десятиліття. Системно проводилися різноманітні заходи на високому державному рівні, за результатами яких були детально окреслені завдання, що підлягали розв'язанню з метою розвитку ринку інтелектуальної власності в нашій державі, і спільна робота державних органів сприяла подоланню ряду проблем.

Зокрема, було ліквідовано ряд дорадчих органів, стосовно діяльності яких мали місце нарікання (*Національна рада з інноваційного розвитку при Президенті України, Міжвідомча рада з питань інвестицій та інноваційного розвитку при Кабінеті Міністрів України, Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів (постійно діючий орган Кабінету Міністрів України), Комісія з розроблення пропозицій щодо удосконалення системи державного управління в інноваційній сфері при Кабінеті Міністрів України*), і впродовж тривалого часу система державних органів управління, що мали б перейматися розробленням, впровадженням та реалізацією єдиної державної політики у сфері інновацій та винахідництва знаходилася у стані постійних реформ. Так у травні 2010 р. було прийнято рішення про створення Державного комітету з питань науково-технічного та інноваційного розвитку (*постанова Кабміну від 31 травня 2010 р. № 376*), а вже у липні того ж року була утворена комісія з його ліквідації (*постанова Кабміну від 21 липня 2010 р. № 675*), згодом свою роботу розпочало Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) (*Указ Президента України від 8 квітня 2011 р. № 437/2011*), а восени 2014 р. головним органом виконавчої влади у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності було знову визначено Міністерство освіти і науки України (*постанова Кабміну від 16 жовтня 2014 р. № 630*). Крім того, Указом Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» була створена Державна служба інтелектуальної власності України як центральний орган виконавчої влади з питань розвитку інтелектуальної власності.

Невід'ємним «моментом» діяльності є її суб'єкт (суб'єкти), адже саме від коефіцієнту їх якісної взаємодії більшою мірою залежить результат діяльності. Аналіз українського законодавства дає можливість визначити коло владних інституцій, до повноважень яких безпосередньо чи опосередковано належить формування й реалізація державної політики у сфері винахідництва, а також методичне, організаційне та інше забезпечення науково-технічної діяльності. До них належать: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Міністерства, відомства та інші державні структури й організації; судові органи влади; органи місцевої влади та самоврядування; міжнародні організації; іноземні держави; інші суб'єкти.

Необхідно зазначити, що міністерства, відомства та інші державні структури й організації відіграють важливу роль у формуванні державної політики, спрямованої на підтримку вітчизняного інтелектуального потенціалу. До їх переліку можна включити насамперед Міністерство освіти та науки України (далі – МОН), яке діє в межах покладених на нього завдань, визначених ст. 4 Положення про Міністерство освіти і науки України.

На даний час МОН України входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення формування та реалізації державної політики у сферах освіти і науки, інтелектуальної власності, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства, а також у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування і форми власності⁴. У його структурі діють Департамент інноваційної діяльності та трансферу технологій, а також Департамент науково-технічного розвитку, які мають опікуватися зокрема питаннями підтримки винахідництва та інновацій.

Таким чином, МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передачі) технологій тощо⁵. У той же час Держінформнауки України, як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через МОН, розв'язує аналогічні завдання⁶.

Поєднання в одному центральному органі виконавчої влади координуючих функцій в інноваційній сфері відповідає досвіду країни Європи та СНД. Міністерства освіти і науки успішно працюють у Росії, Казахстані, Молдові та Болгарії. У Німеччині діє федеральне міністерство освіти та наукових досліджень, а у Франції – міністерство у справах молоді, науки і освіти. Сьогодні саме на ці міністерства покладено завдання щодо управління інноваційним процесом та підвищення конкурентоспроможності економіки на цій основі⁷.

Необхідно звернути увагу на вагомий внесок у підтримку та розвиток винахідництва й таких суб'єктів, як Державна служба інтелектуальної власності, що діє на підставі Положення, затвердженого Указом Президента України від 8 травня 2011 р. № 436/2011, і є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України. А також ДП Український інститут інтелектуальної власності (далі – Укрпатент), яке надає платні послуги, пов'язані з набуттям, здійсненням та захистом прав на об'єкти промислової власності.

Однак потрібно звернути увагу і на низку проблем, що стосуються координації діяльності виконавчих органів влади. Так, наприклад, Державний комітет з питань науково-технічного та інноваційного розвитку встановлює порядок державної акредитації фізичних і юридичних осіб, що надає даним суб'єктам право проводити наукові та науково-технічні експертизи, затверджує форму відповідного свідоцтва, а також перелік документів державного зразка, що дають право особам на провадження експертної діяльності та надання експертних послуг без отримання свідоцтва (*постанова Кабміну від 31 травня 2010 р. № 376*)⁸. Та необхідно зауважити, що дана норма українського законодавства є колізійною, адже дублюється із п. 37 ст. 4 Положення про Міністерство освіти і науки України (*постанова Кабміну від 16 жовтня 2014 р. № 630*), і цей недолік підлягає виправленню. Крім того, необхідно налагодити співпрацю між МОН та іншими профільними міністерствами, зокрема тими, що відповідають за фінансові аспекти діяльності держави. Цей крок значно підвищить ефективність роботи всього державного апарату, що опікується питанням розвитку науки та високих технологій, а також забезпечить реальну підтримку існуючих та проектних програм у цій сфері.

Таким чином, ми бачимо значну кількість суб'єктів державної влади й управління, діяльність яких має бути спрямована на досягнення поставленої раніше мети. Однак необхідно зазначити, що за останні роки вони знаходяться у стані постійної трансформації та реорганізації, що негативно впливає на процес чіткого розподілу повноважень між ними, і як наслідок призводить до певної плутанини, невизначеності та ілюзії безвідповідальності. Система органів управління інтелектуальним капіталом на державному рівні має бути чітко визначеною, прозорою та ефективною, що забезпечить досягнення максимально вигідного результату її діяльності.

Зорієнтувавшись на мету, завдання й цілі та визначивши коло суб'єктів, наступним кроком дослідження має стати визначення об'єкта та предмета діяльності державних органів, як складових елементів системи. Це є достатньо складним питанням, адже в наукових колах немає одностайної думки щодо змістовної характеристики об'єкта та предмета певної діяльності. Крім того, вони нерідко ототожнюються.

У загальному розумінні діяльність – це процес (процеси) активної взаємодії суб'єкта з об'єктом, під час якої суб'єкт задовольняє які-небудь власні потреби, а у випадку, якщо суб'єктом є орган влади – виконує свої обов'язки, функції⁹.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» надає визначення чотирьом видам діяльності: наукової, науково-технічної, науково-педагогічної та науково-організаційної. У даному випадку йдеться саме про науково-організаційну діяльність, під якою, згідно зі ст. 1 зазначеного Закону, розуміється діяльність, що спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної і науково-педагогічної діяльності¹⁰.

У філософському розумінні діяльність – це суттєва визначеність способу буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни, опосередковані ідеальним. Основні моменти діяльності: суб'єкт (носії) діяльності; мета – ідеальний образ бажаного, відповідно до якого перетворюється предмет; засіб, за допомогою якого здійснюється перетворення; предмет (об'єкт), на який спрямовано діяльність; результат діяльності¹¹.

Отже, суб'єкт, об'єкт та предмет є невід'ємними складовими будь-якої діяльності, проте немає одностайної думки щодо їх співвідношення.

За енциклопедичним словником «об'єкт» (др. лат. *objectum* – предмет, від лат. *objicere* – кидаю вперед, протиставляю), філософська категорія, яка виражає те, чому протистоїть суб'єкт в його предметно-практичній та пізнавальній діяльності. Об'єктивна реальність, що існує незалежно від людини та її свідомості, виступає як об'єкт для індивіда, який її пізнає у формах діяльності, мови та знань, вироблених у ході розвитку суспільства. А під предметом розуміється все те, що може знаходитися у відношенні чи володіти будь-якими ознаками¹². В іншому словнику: «Об'єкт – 1. У філософії – будь-яке явище, що існує незалежно від людської свідомості; 2. В широкому значенні – предмет, явище, яке людина прагне пізнати і на яке спрямована його діяльність. Предмет – 1. Всяке матеріальне явище, річ; 2. Те, на що спрямована думка, дія чи почуття»¹³. З юридичної точки зору предметом права виступають правовідносини, тобто суспільні відносини, що регулюються правом, а об'єктом – матеріальні й не матеріальні блага з приводу яких виникають правовідносини¹⁴.

З огляду на неоднозначність даного питання найбільш вдалими нам вбачається визначити: **об'єктом діяльності** – раціональну систему цивільно-правової охорони винаходів, яка включає в себе створення належних організаційних, методичних і економічно вигідних умов для підвищення винахідницької активності та впровадження технічних інновацій у виробничу й соціальну сфери як державного, так і приватних секторів; а **предметом діяльності** – правовідносини, що виникають між різними гілками влади, органами самоврядування та іншими суб'єктами публічного права в межах їх повноважень, визначених нормами чинного законодавства, при реалізації державної політики, спрямованої на удосконалення нормативно правової бази регулювання діяльності винахідників та патентовласників, реалізацію заходів, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури та раціонального трансферу технологій задля досягнення позитивних результатів.

Як зазначає І. Ю. Матюшенко, при створенні національної інноваційної системи (далі – НІС) як нової ефективно структури управління науково-технічною сферою країни має бути розв'язано два основних завдання:

– тактичне – запуск процесів масового оновлення всіх сфер господарської діяльності. Ключовим питанням є усунення розриву інноваційного процесу між стадіями виникнення нового знання та його впровадженням у практичну діяльність;

– практичне – впровадження механізмів стимулювання попиту та пропозиції на інноваційні продукти за одночасного розвитку інфраструктури інноваційної діяльності¹⁵.

Для розв'язання цих та інших завдань необхідно провести ряд заходів (парламентських слухань, засідань комітетів ВРУ тощо), які у недалекому минулому вже довели свою ефективність. За їх підсумками відповідні державні органи влади, в межах покладених на них повноважень та з урахуванням думки фахівців, зможуть виробити стратегію державної політики з розвитку та охорони інтелектуальної власності в цілому та винахідництва зокрема. Поряд із тим одним із завдань є посилення міжнародної співпраці у сфері охорони винаходів та інших об'єктів ІВ.

¹ Шовкалюк В. С. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної діяльності: стан та проблеми / В. С. Шовкалюк // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4. – № 5. – С. 21–32. – С. 29.

² Мороз П. Благосостояние Украины – в развитии и активизации изобретательства [Текст] : общественно-политическая литература / П. Мороз // Экономика Украины. – 2004. – № 6. – С. 51–56. – С. 53–54.

³ Паладій М. В. Удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності – важлива складова інноваційного розвитку України / М. В. Паладій // Наука та інновації. – 2010. – Т. 6. – № 4. – С. 43–45. – С. 45.

⁴ Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/about/pro-ministerstvo.html>

⁵ Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : постанова Кабінету Міністрів України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-p>

⁶ Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України : Указ Президента України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/437/2011>

⁷ Шовкалюк В. С. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної діяльності: стан та проблеми / В. С. Шовкалюк // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4. – № 5. – С. 21–32. – С. 30.

⁸ Питання Державного комітету з питань науково-технічного та інноваційного розвитку : постанова Кабінету Міністрів України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/376-2010-p>

⁹ Вікіпедія. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Деятельность>

¹⁰ Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>

¹¹ Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с. – С. 146.

¹² Советский энциклопедический словарь / научно-редакционный совет: А. М. Прохоров (пред.). – М. : Советская энциклопедия, 1981. – 1600 с.; ил. – С. 924, 1056.

¹³ Яценко Н. Е. Толковый словарь общенаучных терминов / Н. Е. Яценко. – СПб. : Лань, 1999. – 528 с. – С. 280, 330.

¹⁴ Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К. : Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с. – С. 700, 542.

¹⁵ Матюшенко І. Ю. Перспективи створення національної інноваційної в Україні / І. Ю. Матюшенко : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iee.org.ua/files/alushta/13-matyushenko-perspektyvy_stv.pdf

Резюме

Лузан А. В. Ефективне державне управління в сфері винахідництва та інновацій – тернистий шлях у краще майбутнє.

У статті досліджуються основні напрями державної політики з питань інноваційного розвитку та винахідництва в Україні, що розглядається як діяльність у взаємодії її структурних елементів. Визначаються мета та завдання даної діяльності, а також надається характеристика її суб'єктам, об'єкту та предмету.

Ключові слова: винахідництво, інновації, діяльність, мета, суб'єкт, об'єкт, предмет.

Резюме

Лузан А. В. Эффективное государственное управление в сфере изобретательства и инноваций – тернистый путь в лучшее будущее.

В статье исследуются основные направления государственной политики в вопросах инновационного развития и изобретательства в Украине, которая рассматривается как деятельность при взаимодействии ее структурных элементов. Определяются цель и задания данной деятельности, а также дается характеристика ее субъектам, объекту и предмету.

Ключевые слова: изобретательство, инновации, деятельность, цель, субъект, объект, предмет.

Summary

Luzan A. Effectiveness public administration in inventions and innovations – a thorny path to a better future.

The article investigation the main directions of the state policy on the development of innovation and invention in Ukraine, which is seen as an activity in the interaction of its structural elements. Defines the purpose and tasks of the activity, as well as the characteristic of its stakeholders, object and subject of activity.

Key words: invention, innovation, activity, aim, stakeholders, object, subject of activity.

УДК 347.773.2

Т. В. РОМАНЮК

Тарас Володимирович Романюк, здобувач Київського університету права НАН України

ЗАХИСТ КОРИСНИХ МОДЕЛЕЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ КИТАЮ

Нині Китай є однією із держав зі стабільним безперервним ростом економіки. Законодавча база у галузі інтелектуальної власності, яка постійно вдосконалюється, дала змогу місцевим та іноземним підприємствам, які мають свій бізнес у КНР, отримувати патенти на власні корисні моделі у даній країні, не витрачаючи на це зайвий час та ресурси.

Практика застосування першого Патентного закону КНР (1984 р.) та декількох підзаконних актів у даній сфері виявила ряд напрямів, за якими патентному законодавству країни були необхідні виправлення та доповнення. Введення в Китаї правової охорони на корисні моделі пов'язано з тогочасним відносно відсталим науково-технічним рівнем країни, за якого введення правової охорони «малих винаходів» дозволить захистити рішення, що не можуть відповідати умовам патентоспроможності, які пред'являються до винаходів. Так, наприклад, з початку 90-х рр. минулого століття (дані ВОІВ за 1991 р.) китайські заявники надають перевагу заявкам на корисні моделі (33157 заявок), ніж заявкам на винаходи (7372). Зворотна картина спостерігається у подачі заявок іноземних заявників: 125 заявок на корисні моделі і 4051 – на винаходи¹.

Процедура отримання патенту на корисну модель у Китаї є достатньо простою та недорогою. Вона включає декілька етапів.

Перший етап – подання заявки на отримання патенту.

Заявники, котрі не мають постійного місця проживання або місцезнаходження на території КНР при подачі заявки на отримання патенту і при подальшому діловодстві мають представляти свої інтереси перед Керівництвом через патентних повірених шляхом видачі довіреності. Оформлення заявки здійснюється на основі Закону КНР «Про патенти» відповідно до угоди, у якій беруть участь обидві держави, або відповідно до принципів взаємності².

Патент на корисну модель можна отримати у випадку, якщо вона (корисна модель) є новою і може мати практичне застосування.

Заявник має пільгу за новизною, якщо він подасть заявку протягом шести місяців після наступних обставин:

- якщо корисна модель була продемонстрована на міжнародній виставці, що була організована або визнана владою Китаю;
- якщо корисна модель була оприлюднена на певній науковій або технічній конференції;
- якщо зміст корисної моделі було розкрито іншою особою без згоди автора³.

Заявник може скористатися правом пріоритету протягом 12 місяців з дати подання попередньої заявки на видачу патенту на корисну модель за кордоном щодо своєї корисної моделі відповідно до угоди, яка була укладена КНР з країною заявника, або міжнародним договором, в якому беруть участь обидві держави, або відповідно до принципу взаємності⁴.

Другий етап – проведення формальної експертизи та публікація даних про затвердження заявки на отримання патенту.